

POSTANOWIENIE

Dnia 23 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie obwinionego sędziego Sądu Rejonowego w O. P. J.
po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej 23 kwietnia 2024 r.
na posiedzeniu bez udziału stron
wniosku adw. P. M. działającego z substytucji adw. M. P. – obrońcy SSR P. J. o
wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Motuka od udziału w sprawie I ZO
39/24, na podstawie art. 40 § 1 k.p.k. oraz art. 41 § 1 k.p.k.,

postanowił:

wniosku nie uwzględnąć.

UZASADNIENIE

Pismem z 11 marca 2024 r. - adw. P. M. działający z substytucji adw. M. P. – obrońcy SSR P. J., wniósł o wyłączenie SSN Marka Motuka od udziału w sprawie o sygn. akt I ZO 39/24, dotyczącej rozpoznania wniosku o wyłączenie SSN Wiesława Kozielowicza od orzekania w sprawie o sygn. akt I ZSK 24/22.

Jako podstawę prawną wnioskodawca podał przepisy art. 40 § 1 ust. 1 k.p.k. oraz art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W uzasadnieniu wniosku adw. P. M. wskazał, że sędzia Marek Motuk został powołany na urząd Sędziego Sądu Najwyższego mocą postanowienia Prezydenta RP z 4 maja 2020 r. Postanowienie to zostało wydane w następstwie uchwały wydanej 21 listopada 2019 r. podjętej przez organ ukształtowany ustawą o KRS z 2017 r. Jako

uzasadnienie złożenia wniosku adw. P. M. wskazał na okoliczności powołania SSN Marka Motuka przy udziale organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. Okoliczność ta, ze względu na treść uchwały składu połączonych Izb: Izby Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 oraz uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, stanowiła w ocenie wnioskodawcy samodzielną i wystarczającą podstawę uzasadniającą wyłączenie SSN Marka Motuka.

Wnioskodawca podał, że standardy oceny niezależności i bezstronności zastosowane w świetle okoliczności niniejszej sprawy jednoznacznie wskazują na konieczność uwzględnienia wniosku dotyczącego wyłączenia SSN Marka Motuka, albowiem organ ukształtowany ustawą o KRS z 2017 r. nie spełnia niezbędnych wymogów bezstronności i niezawisłości. W ocenie wnioskodawcy udział organu ukształtowanego ustawą o KRS w procesie nominacji do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego prowadzi do uznania braku prawidłowości powołania na ten urząd.

Adw. P. M. nadmienił, że sędzia P. J., jako obwiniony w sprawie o sygn. akt I ZSK 24/22, zajął powszechnie znane, krytyczne stanowisko wobec organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. Wnioskodawca za konieczne uznał zapewnienie w sprawie I ZSK 24/22, szczególnie wysokich standardów bezstronności i niezależności sędziowskiej. W ocenie wnioskodawcy władze publiczne mogłyby być zainteresowane wynikiem postępowania dotyczącego SSR P. J., a zatem nie bez znaczenia pozostaje sposób powołania sędziego, który miałby orzekać w przedmiocie rozpoznania wniosku o stwierdzenie niespełnienia wymogów bezstronności i niezawisłości sędziego Wiesława Kozielewicza. Okoliczności te w połączeniu z udziałem sędziego Marka Motuka w postępowaniu nominacyjnym z udziałem tego organu, pozwalają na przyjęcie, że w sprawie zachodzi wątpliwość dotycząca bezstronności zewnętrznej tego Sędziego.

Wnioskodawca wskazał, że SSN Wiesław Kozielewicz zaniechał podpisania oświadczenia z 17 października 2022 r., dotyczącego możliwości orzekania legalnie powołanych sędziów Sądu Najwyższego z sędziami powołanymi przy udziale upolitycznionego organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. Rozpoznając zatem wniosek o wyłączenie sędziego Wiesława Kozielewicza sędzia Marek Motuk oceniałby m. in. zapatrywania tego Sędziego związane z udziałem organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. w procedurze nominacyjnej sędziów, w której sam uczestniczył.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Motuka nie jest zasadny.

Sędziowie są niezawisli i nieusuwalni (art. 178 i 180 Konstytucji RP), dlatego wyłączenie sędziego w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. nie ma podstaw, przede wszystkim dlatego, że nie spełnia się ustawowa podstawa do wyłączenia sędziego z art. 40 § 1 pkt. 1 k.p.k. Wniosek takiej podstawy nie zawiera. Nie wystarcza sam art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., gdyż jest pochodny od ustawowej podstawy wyłączenia sędziego.

Gdyby zaś odczytać wniosek, że podstawa ta spełnia się ze względu na orzecznictwo krajowe i zagraniczne, to zapatrywanie to nie jest uprawnione, gdyż w sferze polskiego wymiaru sprawiedliwości źródłem prawa jest ustawa. Ustrój i postępowanie przed sądami określają ustawy (art. 176 ust. 2 Konstytucji RP).

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym wprost stanowi, że niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości (art. 29 § 3).

Status sędziów Sądu Najwyższego zgodny jest z ustawą i Konstytucją. Kwestie sporne jakie wystąpiły w tym zakresie rozstrzygnęły orzeczenia polskiego Trybunału Konstytucyjnego, w tym wyroki: z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20; z 2 czerwca 2020 r., P 13/19, z 7 października 2021 r., K 3/21; z 24 listopada 2021 r., K 6/21; z 23 stycznia 2022 r., P 10/19; z 10 marca 2022 r., K 7/21.

Uchwała Sądu Najwyższego nie może być sprzeczna z ustawą. Sama w sobie nie jest też źródłem prawa powszechnego i dlatego nie zastępuje ustawy (art. 87 ust. 1, art. 176 ust. 2 Konstytucji RP).

Za właściwe należy przyjąć stanowisko, iż uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSAI-4110-1/20, nie wiąże formalnie sędziów Sądu Najwyższego, natomiast zawarte w niej myśli mogą być wykorzystywane w praktyce orzecniczej w granicach normalnych sposobów wykładni prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21).

Ocena ta nie ulega zmianie w aspekcie wskazanej we wniosku podstawy z art. 41 § 1 k.p.k., jako że i tę sytuację oceniono negatywnie. Kwestia *iudex suspectus* ze względu na zarzuty ustrojowe nie jest nowa. Otóż Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 stycznia 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł:

1. Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta

Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1904) w związku z art. 49 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygania przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Wprawdzie wyrok Trybunału dotyczy art. 49 k.p.c., jednak pozwala stwierdzić, że przedstawiona w nim wykładnia prawa rozciąga się również na problem stosowania art. 41 § 1 k.p.k. ze względu na zbieżną podstawę oceny dopuszczalności wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy na wniosek (*iudex suspectus*).

Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że:

Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.

[M. T.]

[ms]

